

VARIA

– BESZÁMOLÓ –

VI. FOGYASZTÓVÉDELMI AKTUALITÁSOK
– A DIGITALIZÁCIÓ, A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA
FOGYASZTÓVÉDELMI KIHÍVÁSAI

A Budapesti Gazdaságtudományi Egyetemen 2022-ben alakult, több egyetem és tudományág képviselőit tömörítő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport¹ 2025. május 28-án tartotta VI. *Fogyasztóvédelmi aktualitások – a digitalizáció, a mesterséges intelligencia fogyasztóvédelmi kihívásai* című konferenciáját, amelynek keretében a témába vágó előadások mellett sor került a huszonkét szerző – Barna Sarolta, Bencsik András, Fazekas Judit, Fekete-Frojimovics Zsófia, Filó Mihály, Frivaldszky János, Hamar Farkas, Hámori Antal, Hernádi Júlia, Kasza Gyula, Koller Edit Mária, Koltay András, Lapsánszky András, Nagy Dániel, Nemes Imre, Rigó Csaba Balázs, Sándor István, Szabó Edit, Szőke Andrea, Totth Gedeon, Varga József, Veres Zoltán – által megalkotott tizenhárom fejezetet és Vékás Lajos akadémikus Bevezetését tartalmazó, *Fogyasztóvédelem – fogyasztóvédelmi jog* című könyv bemutatására is.² A megjelenteket Kiss Kornélia dékán köszöntötte, aki kiemelte, hogy az oktatás, kutatás és társadalmi felelősségvállalás kéz a kézben kell, hogy járjanak. Ezért a fogyasztóvédelem nemhogy nem akadály, hanem lehetőség, amely segíthet abban is, hogy

¹ A Kutatócsoporttal kapcsolatos további információk a <https://uni-bge.hu/hu/kvik/fogyasztovedelmi-kutatocsoport> oldalon érhetők el. A korábbi konferenciákkal kapcsolatban ld. pl. Veres Zoltán: *Fogyasztóvédelmi aktualitások – interdiszciplináris megközelítésben. Iustum Aequum Salutare*, 2023/1. 203–206.; Veres Zoltán: *Beszámoló a Budapesti Gazdasági Egyetemen működő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport „II. Fogyasztóvédelmi aktualitások” című konferenciájáról. Jogelméleti Szemle*, 2023/2. 121–124.; Hámori Antal – Veres Zoltán: *Fókuszban a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalma – Beszámoló a BGE Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport III. tudományos konferenciájáról. Jog-Állam-Politika*, 2024/1. 211–214.; Veres Zoltán – Hámori Antal: *IV. Fogyasztóvédelmi aktualitások című konferencia a Budapesti Gazdasági Egyetemen. De iurisprudentia et iure publico*, 2025/1–2. 103–106.

² Hámori Antal – Hamar Farkas – Neszmélyi György Iván – Veres Zoltán (szerk.): *Fogyasztóvédelem – fogyasztóvédelmi jog*. Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest, 2025. <https://doi.org/10.29180/978-615-6886-13-2> (a teljes könyv lektora: Vékás Lajos; a fejezetek lektorai: Árva Zsuzsanna, Balázs István, Barta Judit, Benke József, Fézer Tamás, Gellén Klára, Gombos Katalin, Győri Zoltán, Józsa László, Karsai Krisztina, Lentner Csaba, Nagy Zoltán, Rekettye Gábor).

fenntarthatóan tudjuk működtetni rendszereinket. A könyvről szólva elmondta: az nem csak egy tudományos mű, hanem közös gondolkodás eredménye, hiszen több egyetem és hatóság szakemberei írták.

Ezt követően Hámori Antal felelős szerkesztő, a Kutatócsoport vezetője arra mutatót rá, hogy a könyv egy gazdag körutazásra invitálja az olvasót, és kifejezte reményét, hogy az az elmélet és gyakorlat számára is hasznosítható, hiszen megírása során nagy hangsúlyt helyeztek a joggyakorlat figyelemmel kísérésére és a jogalkalmazó szervezetekkel való együttműködésre. Koller Edit ny. főosztályvezető (PVKH) saját tapasztalatit megosztva elmondta, hogy a könyv fejezetének írása számára egyfajta tanulási folyamat is volt, lehetőséget adva olyan összefüggések felismerésére, amelyeket a napi rutin során nem vett észre. Lapsánszky András elnökhelyettes (NMHH) az általános és speciális szakterületek együttműködésének fontosságára mutatott rá, mivel a fogyasztóvédelemben fontos az új eszközök meghonosítása. E gondolatmenet mintegy folytatásaként Hernádi Júlia irodavezető-helyettes (GVH) a digitalizáció kihívásaival kapcsolatban bemutatta, hogy a GVH számos eljárást indított nagy technológiai vállalatok ellen. Miklós-Illés Gergely főosztályvezető (PVKH) hozzászólásában kiemelte: erős elméleti tudás nélkül szinte lehetetlen megfelelő jogalkalmazást folytatni; a digitalizáció jelentette kihívások fontosságát alátámasztja, hogy saját területén is az online térhez kötődtek legnagyobb számban a hatósághoz érkezett beadványok.

A könyvbemutatót a konferencia-előadások követték. Sándor István tanszékvezető, egyetemi tanár (ELTE ÁJK Római Jogi és Összehasonlító Jogtörténeti Tanszék) *A digitalizáció kihívásai a fogyasztók magánjogi védelme területén* címet viselő előadásában kiindulópontként rögzítette: napjaink adatvezérelt gazdaságában még fokozottabban érvényesül az információs aszimmetria. Ami a fogyasztói szerződéseket illeti, a digitális térben nincs valódi alkupozió, tárgyalási lehetőség, de a megvásárolni kívánt termék, szolgáltatás alapos megvizsgálása is akadályokba ütközik. Sokszor azt sem könnyű kideríteni, valójában kivel kötünk szerződést. E tényezők okán a fogyasztók kiszolgáltatottsága tovább nő, ami felveti azt a kérdést, hogy a klasszikus polgári jogi eszközök mennyiben biztosítanak hatékony védelmet részükre. Ezt felismerve a szabályozás (DSA és DMA) bevezette a platformfelelősség intézményét. Mindazonáltal a vázolt tényezők magával a jogalkotással kapcsolatban is számos dilemmát felvetnek, így például azt, hogy egyáltalán ember fogja-e alkotni a szabályokat? De adódik a klasszikus kérdés is: paternalista módon vagy a szerződési szabadság talaján állva alkossuk meg a megfelelő szabályozást?

Fazekas Judit prodékán, egyetemi tanár (SZE DF ÁJK Polgári Jogi és Polgári Eljárási Jogi Tanszék): *Ki fizeti a révést? – avagy a mesterséges intelligencia által okozott károkért való magánjogi felelősség viselése* című előadásában először az uniós jogi keretekről szólva ismertette az AI Act³ főbb prioritásait, majd vázolta a felelősségi

³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról. HL L, 2024/1689, 2024.7.12. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>

ikerirányelvek rendszerét. Az új termékfelelősségi irányelv kapcsán kiemelte, hogy a termék fogalmába tartoznak a szoftver és a digitális fájlok is. Áttérve a magyar felelősségi szabályokra, az előadó a nagy kockázatú AI rendszerekre a veszélyes üzemi felelősség szabályait tekinti alkalmazandónak, hozzátéve, hogy a termékfelelősségi irányelv implementációja törvénymódosítást igényel. A szabályozás alakítása során nem kerülhető meg az AI területén való jártasság követelményének átgondolása sem.

Frivaldszky János tanszékvezető, egyetemi tanár (PPKE JÁK Jogbölcseleti Tanszék) *A neurotechnológia kétes szerepe a fogyasztói kereskedelemben* címmel tartotta meg referátumát. Ebben felhívta a figyelmet, hogy a fogyasztóvédelem klasszikus emberképe (jól informált, autonóm szerződő fél) már nem létezik, ugyanis a transzhumanizmus – eliminálva a szellemi és pszichológiai dimenziót – neuronok, hormonok (mint a dopamin⁴) szintjére süllyesztette az embert. Így a fogyasztás könnyen vallásos áhitattá válhat, amit a neuromarketing igyekszik is felerősíteni, kihasználni.

Bencsik András egyetemi docens (ELTE ÁJK Közigazgatási Jogi Tanszék) *Korszakunk digitalizációs kihívásainak fogyasztóvédelmi vonatkozásairól* szólva felhívta a figyelmet az informatikai infrastruktúra fontosságára, ennek hiányában – mint számos példa mutatja (ld. elektronikus anyakönyv bevezetése) – a digitalizáció nem kivitelezhető. Természetesen vannak olyan tevékenységek, amelyek könnyebben, mások nehezebben digitalizálhatók. Bár a digitalizáció látszólag decentralizációt eredményez (hiszen az ügyek bárholnán intézhetők), valójában centralizáció, hiszen az adatok központosítását feltételezi. Az előadó szólt a mesterséges intelligencia által felvetett szerzői jogi kihívásokról is (például a tanuló adatok felhasználása, vagy a szerzői mű minősítésének kérdései), majd rámutatott arra, hogy a mesterséges intelligencia kapcsán gyakran emlegetett „black box effektus” az emberi jogalkalmazás során is jelen van.

Tóth András tanszékvezető, egyetemi docens (KRE ÁJK Digitális és Technológia Jogi Tanszék), elnökhelyettes (GVH), elnök (Versenytanács): *A digitális fogyasztóvédelem széttöredezett európai szabályozása* című előadásában szemléletesen bemutatta az egyes területeken fennálló szabályozási párhuzamokat, amelyek egy rendkívül bonyolult jogi keretrendszer eredményeznek. A probléma megoldását a Bizottság a szubszidiaritás ellenében képzeli el. Ezzel kapcsolatban az előadó fenntartásait hangoztatta, hiszen a központosítás egyebek mellett a nemzeti hozadék elvesztését is eredményezné, pedig a magyar versenyhatóság számos eredményt ért el a digitális fogyasztóvédelem területén, köszönhetően az elmúlt tíz esztendőben folytatott eljárások során szerzett tapasztalatoknak is.⁵

⁴ A boldogságérzetet alapvetően négy hormonnak, a dopaminnak, a szerotoninnak, az oxitocinnak és az endorfinoknak köszönhetjük. Amikor ezek felszabadulnak a vérben, hirtelen boldognak érezzük magunkat. Perei Dóra: Úgy tűnik alábecsültük a dopamin és a szerotonin szerepét életünk alakításában. *Rakéta*, 2021. 01. 01. <https://tinyurl.com/4pxdjc9t> Kishida szerint a dopamin és a szerotonin kulcsszerepet játszik a döntéshozatalban, valahányszor elbizonytalanodunk, illetve cselekvésre ösztönöz. Ld. Dan Bang – Kenneth T. Kishida – Terry Lohrenz – Jason P. White – Adrian W. Laxton – Stephen B. Tatter – Stephen M. Fleming – P. Read Montague: Sub-second Dopamine and Serotonin Signaling. In: *Human Striatum during Perceptual Decision-Making. Neuron*, Vol. 108., No. 5. (2020) <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2020.09.015>

⁵ Ld. pl. Google, Alza.hu, Facebook, TikTok, Booking.

Veres Zoltán vármegyei jegyző (KEVÖ), megbízott oktató (PPKE JÁK Pénzügyi Jogi Tanszék) *Egyes fogyasztóvédelmi kérdések a mesterséges intelligencia pénzügyi szektorban történő alkalmazása kapcsán* című előadásában bevezetésként a mesterséges intelligencia fogalmának néhány megközelítési lehetőségét ismertette, majd vizsgálta annak alkalmazási lehetőségeit, előfordulásait először a mindennapokban, majd a pénzügyi szektorban. Megállapította, hogy a hazai pénzügyi szektor szereplői alkalmaznak ugyan MI-rendszereket, de egyelőre inkább a kísérletezés és útkeresés, további felhasználási esetek azonosítása és óvatos bevezetése jellemző, ugyanakkor, mint az MNB 2024. évi FinTech és digitalizációs jelentése rámutat: a hazai bankok kétharmada stratégiai és operatív szinten is számol az MI alkalmazási lehetőségeivel. Ezt követően szólt az eddigi uniós és hazai szabályozási kísérletekről, részletesebben elemezve a világszinten is úttörőnek számító AI Act pénzügyi fogyasztóvédelmi vonatkozású rendelkezéseit.

Farkas Jácint tudományos főmunkatárs (BGE PSZK Vezetés és Emberi Erőforrás Fejlesztés Tanszék) *Az MI-k védik meg a fogyasztókat vagy „Tőlük” kell (meg)védeni az embereket?* kérdéseit feszegetve rámutatott, hogy hermeneutikai csapdával állunk szemben a mesterséges intelligencia kapcsán. Az intelligencia fogalmát értelmezve leszögezte, hogy a „mesterséges intelligencia” nem talál ki új dolgokat, csak olyan inputokkal dolgozik, amelyekkel mi látjuk el őket, így tulajdonképpen nem tesznek mást, mint mintázatokot keresnek. Mindazonáltal, ha eléri az MI által generált információmennyiség az ember által előállított mennyiséget, az emberi létezés elveszítheti lényegét. Az MI képes lehet olyan összefüggéseket találni, amelyeket mi nem, de a gondolkodás terepnumát nem szabad átengedni. A jogszabályok önmagukban nem fognak megfelelő védelmet garantálni, ha nem értjük meg az MI lényegét (ehhez szemléletes adalékként az előadó rámutatott, hogy Ausztráliában sokáig *mutated intelligence* volt a megnevezés). Csak ezt követően lehetne lehatárolni, hogy az MI mire használható, és mire nem. Az MI megszemélyesítése mindazonáltal – az előadó szerint – veszélyes irány.

Tóth Gedeon főiskolai tanár, szaktanácsadó (BGE KKK Marketing Tanszék) és Szabó Edit mb. oktató (BGE KKK Marketing Tanszék) *A mesterséges intelligencia fogyasztóvédelmi kérdései a reklámban* címmel tartott előadásukat azzal a felvetéssel kezdték, hogy a 2000-es évek elején a magyar marketingben gyakorlatilag senki nem költött internetes reklámokra, azonban mára ez az arány 50% fölé emelkedett, visszaszorítva a korábbi marketing felületeket (pl. televízió, rádió, nyomtatott sajtó). Ami a mesterséges intelligenciát illeti, az képes hiperperszonalizált reklámok előállítására, de a jogszabályi megfelelés ellenőrzéséhez is hasznos lehet. Mindazonáltal az MI önmagában sem nem jó, sem nem rossz; egy eszköz, amelyet etikusán kell használni. Ennek kulcsponjtja, hogy a fogyasztót megfelelően tájékoztatni kell az MI alkalmazásáról. Az etikus használat elősegítése érdekében a marketingszakmai szövetségek fehér könyvet készülnék kiadni.

Szőke Andrea főiskolai docens (BGE KVIK Vendéglátás Tanszék) és Fekete-Frojimovics Zsófia tanszékvezető, egyetemi docens (BGE KVIK Vendéglátás Tanszék) a *Digitális hitelesség az influenszerek világában: mi van, ha MI van?* kérdéseit elemezték. Az előadás kiindulópontjaként megállapítható, hogy 2024-ben globálisan a vállalatok 37%-a alkalmazott generatív MI-t marketingtevékenysége során. A hitelesség

témakörében az előadók kutatást végeztek a BGE hallgatói körében, amelynek során egy 9 kérdésből álló online kérdőív került összeállításra, amelyet ezidáig 83 fő töltött ki. A kérdőív tanulságait elemezve megállapítható, hogy a kitöltők a legnagyobb veszélynek a hitelesség elvesztését és a hamis információk terjesztését tartják. Az influenzaszerek általi MI-használatot akkor tartják elfogadhatónak, ha az átlátható, jelzik annak használatát. A szabályozás iránti igény erős, az azzal szemben támasztott elvárások között pedig leggyakrabban a csalás megelőzése, a személyiségi jogok és a biztonság védelme, a társadalmi hátrányok csökkentése és a fogyasztóvédelem szerepeltek.

Hámori Antal kutatócsoport-vezető, egyetemi docens (BGE KVIK Vendéglátás Tanszék) *A mesterséges intelligencia és a katolikus egyház – fogyasztóvédelmi nézőpontból* címmel tartotta meg előadását, rámutatva, hogy ez a „rendkívüli technológiai vívmány” a katolikus egyház érdeklődését is felkeltette. Mindezt számtalan, a témában kiadott dokumentum megjelenése is mutatja.⁶ Az *Antiqua et nova* dikasztériumi dokumentum az addigi vonatkozó szentszéki, pápai megnyilatkozásoknak mintegy összefoglalását adja; etikai iránymutatásai szerint az emberi méltóságot tiszteletben tartandó, a tudományos és a technológiai fejlődésnek az emberi személy szolgálatára és a közjóra kell irányulnia, így a mesterséges intelligenciát is ezek érdekében kell felhasználni. Az egyház elismeri, hogy a technológia számtalan rosszat orvosolt, azonban különösen ellenzi azokat az alkalmazásokat, amelyek veszélyeztetik az élet szentségét, az emberi személy méltóságát, vagy akár a környezetet, továbbá rámutat, hogy a mesterséges intelligencia komoly kockázatokat, veszélyeket, csábításokat is jelent például a manipulált tartalom, a hamis információk tekintetében, amelyeknek a fogyasztók is ki vannak téve. A dokumentum záró gondolatai között hangsúlyozza, hogy a mesterséges intelligenciát – az emberi intelligencia kiegészítőjeként, nem pedig az emberi intelligencia gazdagságának „helyettesítőjeként” – csak eszközként szabad használni.⁷

Veres Zoltán – Hámori Antal
megbízott oktató, – egyetemi docens,
PPKE JÁK BGE KVIK

⁶ Ezek közül az előadó kiemelte az *Antiqua et nova* (AN) kezdetű, a mesterséges intelligencia és az emberi intelligencia kapcsolatáról szóló, Ferenc pápa által 2025. január 14. napján jóváhagyott közös dikasztériumi dokumentumot, Ferenc pápa üzenetét a béke 57. világnapjára (2024. január 1.) *A mesterséges intelligencia és a béke* címmel, valamint Ferenc pápa üzenetét a tömegtájékoztatás 58. világnapjára (2024. május 5.) *Mesterséges intelligencia és a szív bölcsessége: a teljesen emberi kommunikációért* címmel, továbbá Ferenc pápának a G7-ek ülésén, 2024. június 14-én a mesterséges intelligenciáról elhangzott, *Lenyűgöző és félelmetes eszköz* című beszédét, illetőleg Ferenc pápa üzenetét a 2024. évi teremtésvédelmi imnapra (2024. szeptember 1.) *A teremtetett világgal együtt remélj és cselekedj* címmel.

⁷ Ld. AN 112. pont.

